

vednosti in ljubezni. Življenje tvori učiteljstvo delo v pravi in vzajemni stanovski ljubezni!...

In zato je marsikomu težko, ko pogreša v zapisku udov tega in onega; ko vidi, da ne najde v zvezi svoji žrtvi pri svojih tovariših niti toliko zaupanja, niti toliko ljubezni, da bi se tudi oni potrudili in žrtvovali toliko, da bi se udeleževali stanovskih sestankov; niti toliko spoštovanja ne kažejo tovarišem, da bi pristopili kot udje k društvu...

Ni namenjeno in naperjeno to proti komurkoli — bogme, kdo bi mislil na žalitev — govoriti pa je treba množici, ki ima ušesa, pa ne sliši in noče priznati vrednosti in potrebnosti učiteljskega dela; množici, ki ima oči, pa ne vidi, da zahteva današnja nemirna doba več kot kdaj prej združitev posameznih stanov; in kdor ne spozna, da je potrebno bolj kot kdaj, da se združi ravno učiteljstvo v boj proti nebrojnim sovragom, ki prete šoli in preže na šolo bolj kot v časih, ko smo živeli v znamenju mira in letargije, ta je slep ali pa — iz predsodkov noče tega spoznati.

Srednješolski vestnik.

**** Kaj je z maturo iz slovenščine?** Ministrstvo za nauk in bogočastje še doslej ni izdalo navedbe o zrelostnem izpitu iz slovenščine na naših srednjih šolah. Tudi naš deželjski svet še ni ničesar ukrenil. In kakor slišimo, je na neki kranjski gimnaziji ravnateljstvo dijakom že naznanilo, da jim iz slovenščine kot učnega jezika ne bo treba delati zrelostnega izpita. Ker se nam zdi to popolnoma neverjetno in nemogoče, da, naravnost izključeno, pozivamo slavni deželjski svet, da odredi kmalu vse, kar je v tej stvari treba ukreniti. Doslej sta pri nas dva učna jezika v gimnazijah in realkah; izmed teh dveh nikakor ne sme omalovaževati ali zapostavljati slovenščine, ki je materinščina naših mladine in zaenkrat prvi deželjski jezik, pa naj bo to gospodom pri naši slavni vladni po volji ali ne.

**** Na goriški gimnaziji** je razpisano mesto ravnatelja. Na študijski knjižnici pa mesto praktikanta s podporo letnih 1000 K.

**** Matura podražena.** Taksa za maturo se je z odredbo naučnega ministrstva od 12 K za javne učence povišala na 20 K, za privatiste pa od 36 K na 50 K. Za oprostitvev od takse veljajo dosedanje določbe.

**** Zaradi celjskega gimnazijskega vprašanja** se je vršilo na Dunaju posvetovanje, ki so se ga poleg ministrskega predsednika barona Becka udeležili tudi dr. Hrašovec, dr. Kukovec, dr. Ploj, dr. Benkovič in dr. Korošec. Posvetovanje ni imelo nobenega uspeha, ker je vladno stališče Slovencev nasprotno.

**** Profesor prejel peklenjski stroj.** Iz Černovic poročajo: Gimnazijski profesor Filip Decker je te dni prejel po pošti peklenjski stroj, ki pa na srečo ni eksplodiral, ker je bila snov iz slabega materiala. Profesor Decker poučuje fiziko v sedmem in osmem razredu in je eden najstrožjih profesorjev. Stroj so mu skoraj gotovo poslali njegovi lastni dijaki, da bi se osvetili. Policija je aretirala več gimnazijcev.

**** Otvoritev II. državne gimnazije v Ljubljani.** Na praznik sv. Jožefa so povsem natihooma blagoslovili novo poslopje II. (slovenske) državne gimnazije v Ljubljani. Slovenski listi niso bili povabljeni na to slavnost. Tudi znamenje časa.

**** Nemška gimnazija v Ljubljani** se s 1. septembrom 1908 aktivira s prvimi 5 razredi in se bo potem sukcesivno razširjala, dokler ne bo popolna. Značilno je, da se ta gimnazija v uradnem listu ne imenuje več filijalka I. državne gimnazije, kakor je bilo to doslej oficijalno, ampak gimnazija z nemškim učnim jezikom ali kar je isto: nemška gimnazija.

Književnost in umetnost.

„Domače ognjišče“ ima v 3. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. A. Pesek: Vstajenja dan. — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji v predšolski dobi. — 3. Domači zdravnik. Dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški: O boju proti jetiki, osobito z ozirom na našo mladino in na razmere v šolah. — 4. Slike iz vzgoje. Morilec svoje matere. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — „Domače ognjišče“ si pridobiva vedno več prijateljev, bralcev in naročnikov. To je najboljši dokaz, da list odgovarja svojemu namenu.

„Zvonček“ objavlja v 4. letošnji številki to-lepo in bogato vsebino: 1. Sv. Jurij. Fran Žgur. Pesem. — 2. Marušina smrt. Borisov. Povest. — 3. V daljne kraje. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 4. Prilika. Fran Žgur. Pesem. — 5. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 6. Lucij Junij Brut. Poleničan. Povest. — 7. Velika noč. Fran Žgur. Pesem. — 8. Konec trpljenja. Podoba v barvotisku. — 9. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 10. Pesem naj se glasi! Fr. Ločnikar. Pesem. — 11. Poučuev razpravice o jubilejskih znamenjih. Janko Polák. Poučni spis. — 12. Novo življenje. Podoba v barvotisku. — 13. Kako se je po-

slavljala zima. Ivo Trošt. Povest. — 14. V gostilnici. Ivo Trošt. Povest. — 15. Pouk in zabava. — Dudeldajski. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Demant. M. G. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Slepa ljubezen. Ljudska igra s petjem v petih dejanjih. Spisal Anton Pesek v Ljubljani 1908. Založil pisatelj, natisnila „Učiteljska tiskarna“. (Slike iz vzgoje, I. zvezek.) — Idealni in marljivi tovariš Anton Pesek je napisal lepo delo, ki gotovo dvigne ugled šole in učiteljstva. O igri bomo poročali obširneje, za danes jo najtopleje priporočamo.

Najhujši sovražniki. Lahko umevna razlaga o roditeljih nalezljivih boleznih. Spisal Rado Murnik. V Ljubljani 1908. „Narodna založba“. Cena 60 h, s pošto 70 h. Str. 56. — V predgovoru pravi pisatelj, da je namerjal v tej razpravi kar najbolj po domače opisati prezanjive bakterije, roditelje kužnih boleznih. Ta namera se mu je temeljito posrečila, zato pa je knjižica vredna vsega priporočila. Tako jo priporočamo tudi mi, želeč, da se brošura kar najbolj razširi. To bo najširšemu občinstvu v največjo korist.

Knjižnica časopisa „Naprej“ v Idriji. Te knjižnice je izšel sedaj V. in VI. zvezek; vsakemu je cena 30 h. V. zvezek prijavlja Karla Kauckega spis „Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“, VI. zvezek pa istega pisatelja razpravo „Proletariat“. Obe deli je poslovenil Anton Kristan. — V današnji dobi mogočnega socialnega gibanja se mora tudi učiteljstvo zanimati za take razprave, zato bosta obe knjižici dobro služili vsakemu, ki mu je do tega, da se seznani s takimi vprašanji. Na tem polju je Karel Kaucký odličan strokovnjak.

Kulturno delo.

+ Akademija. Preteklo soboto zvečer je podaval v „Mestnem domu“ v Ljubljani dr. Miler, vseučiliški profesor iz Zagreba, o upravičenosti sociologije.

+ Nova ljudska knjižnica. Novo ljudsko knjižnico so ustanovili in 29. pret. mes. otvorili v Kobjegli na Goriškem. Ljudstvo, zlasti mladina, sega marljivo po knjigah. Le vedno naprej s prosveto k svobodi!

+ Mednarodni geografski kongres. Angleška geografska društva bodo imela v kratkem konferenco, da pretejejo vprašanja, ki bodo predložena mednarodnemu geografskemu kongresu, ki se odpravi v Ženevi 27. julija t. l. Zadnji kongres je bil v Sant Louisu v Združenih državah, predzadnji pa v Berlinu. To je sedaj v drugič, da se vrši mednarodni geografski kongres v Švici. Prvi je bil v Bernu leta 1891. Na letošnjem kongresu bodo sodelovali knez Monaški, Princ Boland Bonaparte, dr. Nansen, dr. Sven Hedin, grof Davies, profesor Lavasseur, sir Joner, a poleg tega vsi službeni zastopniki raznih evropskih in ameriških držav, potem zastopniki raznih vseučilišč. Razpravljalo se bo na kongresu v angleškem, francoskem, nemškem in italijanskem jeziku.

+ Koncert „Glasbene Matice“ v Zagrebu. „Glasbena Matica“ priredi v nedeljo, dne 8. maja t. l., v Zagrebu koncert.

+ III. jugoslovanska umetniška razstava se odpravi dne 1. maja t. l. v Zagrebu. Razstave se udeležijo Slovenci, Hrvati, Srbi in Bolgari.

Politiški pregled.

*** Deželni zbor kranjski** se je sešel k zasedanju dne 27. marca t. l. Imel je le dve seji. V prvi se je samo konstituiral, izvolil deželni odbor (dr. Tavčar, grof Barbo, dr. Lampe, dr. Šusteršič) ter ustavni odsek, ki naj izdela novo volilno reformo. V drugi seji se je sprejel nujni predlog glede ustanovitve dvo-razredne slovenske trgovske šole s pripravljanim tečajem v Ljubljani. Vse to — razen izvolitve deželnega odbora — se je zgodilo v sporazumu z vsemi tremi strankami v deželnem zboru, ker je vsem trem strankam od tega, da pride deželni zbor do rednega delovanja. To je pa le mogoče, ako se sprejme volilna reforma, ki bodo z njo soglašale vse stranke. Redno zasedanje se prične junija meseca.

*** Debate o vseučiliščih.** Dne 27. marca je proračunski odsek dognal najtežavnejše poglavje državnega proračuna namreč poglavje o visokih šolah. — Poslanec dr. Ploj je izjavil, da bo glasoval za resolucijo poslanca dr. Korošca ter je izrekel upanje, da bodo resolucijo sprejeli tudi nemške stranke. Potem je polemizoval proti poslancu Hoffmannu - Wellenhofu, ki je včeraj na podoben način obrekoval Slovence. Iz ustavne listine je govornik dokazal, da graško vseučilišče ni nemško, temveč je bilo izrečno ustanovljeno za Nemce in Slovence. Tudi je že več slovenskih profesorjev poučevalo na graškem vseučilišču. — Naučni minister dr. Marchet je izjavil glede visokošolskih zahtev v imenu vlade, ako odsek in parlament sprejmeta tozadevne resolucije, bo vlada smatrala za svojo dolžnost, da uravna po tem svoje postopanje. Nadalje je minister naglašal, da je akademika svoboda življenjski pogoj vsake visoke šole; istotako je življenjski element visoke šole svo-

boda preiskavanja in nauka. Vsak profesor na visoki šoli mora biti neodvisen, tako da v zakonitih mejah ni nikomur odgovoren kakor svoji vesti. — Za ministrom je še govorilo več poslancev, med njimi tudi Hrvat Vuković, nakar se je začelo glasovanje o celem poglavju in tozadevnih resolucijah. Sprejet je bil ves proračun in sledeče resolucije: poslanca dr. Sylvestra za ustanovitev nemškega vseučilišča na Moravskem, poslanca dr. Zalka za ustanovitev češkega vseučilišča na Moravskem, poslanca Goncija za ustanovitev italijanske pravne fakultete, poslanca dr. Korošca, naj vlada preiskuje predpogoje za ustanovitev novih vseučilišč itd. Resolucija poslanca Klofača glede ustanovitve češkega vseučilišča v Brnu je bila odklonjena, ker so proti nji glasovali razen Nemcev in socialnih demokratov tudi Poljaki. — Malorusi so po dolgih konferencah z vlado in Poljaki umaknili resolucijo glede svoje vseučiliške zahteve, ker sta se jim obljubili dve novi stolici na vseučilišču v Levovu.

*** Slovansko-romanski blok.** Dne 20. pret. m. se je sestavil takimenovani slovansko-romanski blok, v katerem so zastopane vse nemške narodnosti. Za predsednika je bil izvoljen dalmatinski poslanec Vuković, za podpredsednika pa Romun Onciul. Poslanec dr. Korošec je predlagal sledečo resolucijo: „Z ozirom na to, da slovenskemu narodu po pozitivnem in naternem pravu zajamčena pravica do lastnega vseučilišča in z ozirom na to, da ustanovitev slovenske pravne fakultete v najkrajšem času odgovarja praktični potrebi, se vlada pozivlje, da vse primerno ukrene, da se tem zahtevam, ki jih stavlja ves slovenski narod soglasno in brez razlike strankarskega političnega mišljenja, kakor hitro mogoče v polnem obsegu ugodí. Vlada naj izdatno podpira nadarjene slovenske akademike s posebnimi štipendijami, da se bodo lahko izobrazili za vseučiliške profesorje, dotlej pa naj prizna za to državno polovico v Zagrebu napravljene izpite in doktorske diplome.“ Poslanec Romančuk je zahteval rusinsko vseučilišče v Levovu, posl. Goncij italijansko pravno fakulteto v Trstu in priznanje izpitov na italijanskih univerzah. Vuković pa priznanje izpitov na zagrebškem vseučilišču.

*** Volilna reforma za Istro.** Sprejel se je vladni načrt za premembo deželnozbornskega volilnega reda za Istro. Ta načrt je sad kompromisa, ki je bil po vladnem posredovanju sprejet od hrvaško-slovenske in od italijanske stranke. Doslej je imel deželni zbor 33 članov, in sicer tri škofove, pet veleposestnikov, 2 zastopnika trgovske in obrtne zbornice, 11 mestnih in 15 kmetijskih poslancev. V prihodnje bo v deželnem zboru 44 poslancev, namreč 5 veleposestnikov, 2 zastopnika trgovske in obrtne zbornice, 14 mestnih in 15 kmetijskih poslancev ter 8 zastopnikov splošne kurije. Število deželnih odbornikov se pomnoži za enega. V varstvo manjšine se je določilo, da je za sklepanje o različnih zadevah potrebna kvalificirana večina v deželnem zboru in v deželnem odboru. Po dogovorjeni razdelitvi volilnih okrajev bo v prihodnjem deželnem zboru 25 italijanskih in 19 hrvaških in slovenskih poslancev, poleg teh pa še trije škofove. — Doslej je bilo v deželnem zboru 21 italijanskih in 9 hrvaških in slovenskih poslancev.

*** Čehi proti tlačenju nemadarskih narodov na Ogrskem.** Po pokroviteljstvom praškega „Sokola“ se je vršilo minulo nedeljo 715 čeških zborovanj po vsem Češkem in Moravskem, na katerih se je odločno protestiralo zoper dogodke v Černovi ter zoper tlačenje nemadarskih narodnosti na Ogrskem. Vseh zborovanj se je udeležilo nad 50.000 ljudi.

*** Zavarovanje za nezgode in bolezni.** Vlada predloži parlamentu zakonski načrt o dopolnitvah določbah za zavarovanje za slučaj nezgod in bolezni. S tem zakonom se hoče deloma reformirati obstoječe delavske zavarovalnice. Z novim zakonom se uvede prisilno zavarovanje zoper nezgode, določi se, kdaj zastara prispevanje za zavarovanje in pobiranje zamudnih obresti.

*** Koroški deželni odbor zopet pogorel.** Občini Sebe je vrnil koroški deželni odbor slovensko vlogo glede proračuna za leto 1908. nereseno. Državna sodnica in sedaj upravna sodnica pa je razsodila, da je ravnal koroški deželni odbor nepostavno ter da je dolžan rešiti omenjeno slovensko vlogo.

*** Brošura Wahrmondova pred sodiščem.** Pred tiskovnim senatom deželnega sodišča se je vršila razprava vsled ugovora profesorja Wahrmonda proti konfiskaciji. Sodišče je konfiskacijo v treh slučajih razveljavilo, v dveh drugih pa potrdilo.

*** Ločitev starokatoliških zakonov.** Najvišje sodišče je razsodilo, da so zakoni starokatolikov ločljivi.

*** V nemškem državnem zboru** so sprejeli resolucijo Poljakov, naj se postavi v proračun za leto 1909 vsota za troške enquete, ki ima preiskati politične razmere poljskega prebivalstva v nemški državi.

*** Korenite izpremembe v vojaštvu.** „Tršč. Lloyd“ je pod tem naslovom prejel od dunajskega dopisnika, ki mnogo obuje v visokih vojaških krogih, nastopno vest: Na c. in kr. vojnem ministrstvu na Dunaju se pripravljajo važne odločbe, ki imajo korenito izpremeniti ves ustroj skupne vojske. Predvsem je izdelan vojni načrt, po katerem se uvede

namesto dosedanje troletne le dvoletna služba. Zato pa se bo moralo število novincev znatno povišati. Skupna vojska se pomnoži z 22.000, avstrijsko domobranstvo s 4500, madjarski honvedi in hrvaški domobranci s 3000 mož. Ali to ni vse. Dvoletna vojaška služba zahteva še druge nove uredbe. — Predvsem se bo moralo izdatno pomnožiti število podčastnikov, ker bo pouk moštva trajal manj časa. Potrebno bo tudi večje število podčastnikov, ki služijo preko navadnega službenega časa. Ustvarijo se novi bataljoni, ki bodo pridodeljeni višjim zapovedništvom in vojaškim zavodom. Z ustvarjenjem takih delavskih čet se bodo v slučaju potrebe izogibali krčenju vojaških oddelkov, ker ne bo potrebno, da bi vojake kake določene čete ali stotnije upotrebljevali za opravljanje drugih služeb. Za vezbanje, poučevanje in streljanje bo treba nakupiti razna primerna zemljišča. Vse to pa bo zahtevalo mnogo denarja in bo v vojni proračun stavljena nova, izdatna postavka, ki bo znašala po priliki 70 milijonov kron. — Avstro-Ogrska preureja vse to po najmodernejših zahtevah današnjih časov. Uvedenje dvoletne vojaške službe bo koristilo mnogo narodnemu gospodarstvu, ker bodo sinovi naroda ostajali leto dni več doma, kar bo globoko vplivalo na ves narodno-gospodarski ustroj.

*** Hrvaška.** Dr. Frank Jozua, njegov sin dr. Vladimir Frank in šest drugih poslancev Starčevićeve stranke so izstopili iz te ter so ustanovili novo „Hrvaško radikalno Starčevićovo stranko“. Predsednik te stranke je dr. Jozua Frank, podpredsednik pl. Pisačič, njihovo glasilo je pa list „Hrvaška Hrvatom“. — Iz Zagreba javljajo listu „Budapest“ (Koštutovo glasilo): Eden vzrokov sedanemu hrvaškemu položaju je v tem, da je djakovska škofijska stolica že nekoliko let izpraznjena, in da so zaradi bolehnosti zagrebškega nadškofa nastopili nemogoči odnosi. Ko je baron Rauch prevzel banstvo, si je stavil nalogo, da sanira anarhijo, ki se je pojavila na cerkvenem teritoriju. Zaraditega želi ban najprej, da se polne škofijske stolice in bo povodom svojega potovanja na Dunaj poročal cesarju tudi o tem vprašanju. — Hrvaška koalicijska je izdala proglas na narod zaradi zadnjih dogodkov, posebno zaradi zatvoritve sabora; v proglasu je izrečena ostra obsodba madjarske vlade in tudi dunajske, ostra obsodba nespoštovanja hrvaških pravic; koalicijska pa vkljub temu pozivlje narod, naj obdrži mir in red. Madjarski listi besne zaradi tega proglasa, ter imenujejo koalicijsko — izdajalsko. Pozivljejo bana in hrvaško vlado naravnost k nasilnostim. — Na Hrvaškem je prepovedana kolportaza časopisov.

*** Za drugo češko vseučilišče na Moravskem** so priredili praški vseučiliščniški shod, na katerem je govoril rektor češkega vseučilišča dr. Goll. — V nedeljo je priredila moravska češka ljudska stranka shod, ki je odločno zahteval, da se ustanovi v Brnu češko vseučilišče. Po shodu so priredili udeleženci demonstracijo. Demonstranti so na cesti trikrat ustrelili. — Druga skupina je pela pred deželno hišo politične pesmi. Drugače se mir ni kalil.

*** Nova konferenca o ureditvi jezikovnega vprašanja na Češkem** se je vršila 29. t. m. na Dunaju pod predsedništvom ministrskega predsednika barona Becka. Konferenca je trajala od 10. dop. do 7. ure zvečer. — Vzporedno z ureditvijo jezikovnega vprašanja na Češkem bi se moralo rešiti tudi jezikovno vprašanje na jugu. Nekaj se dela za Dalmacijo — ali med Slovenci ni pravega ogrevanja za to, dasi bi morali vsi kot en mož prav sedaj zahtevati pravično rešitev jezikovnega vprašanja tudi pri nas. Samo „Narodna stranka“ na Stajerskem se bavi intenzivno s tem vprašanjem ter zahteva vzporedno rešitev jezikovnega vprašanja tudi med Slovenci. Zganjejo naj se tudi druge stranke, vsi na krov, če ne, se zamudi prilika, in mi ostanemo na cedilu.

*** Verski prestop v Bosni in Hercegovini.** Od okupacije do danes je v Bosni in Hercegovini prestopilo 205 oseb iz ene vere v drugo. Tekom teh 29 let so izgubili muslimani 47 vernikov, pridobili pa 37; izguba znaša torej 10 duš. Pravoslavni so izgubili 38, pridobili 82 oseb; katoliki so izgubili 108 vernikov, pridobili pa 72. Iz protestantizma so izstopile 4 osebe, pristopilo jih je 13. Izraeliti so pridobili eno osebo, izgubili so jih pa 11.

*** V rodovini bolgarskega kneza Ferdinanda** so sedaj zastopana tri veroizpovedanja. Knez in trije mlajši otroci so katoliške vere, stareji sin, prestolonaslednik Boris je pravoslavne, sedanja druga soproga knežava, Eleonora, je pa protestantske vere.

*** Na Nizozemskem** nameravajo prirediti splošno ljudsko glasovanje o prestolonasledstvu.

Vestnik.

Jubilejski koncert v Celju. S Stajerskega nam pišejo: Na velikonočni ponedeljek priredi slovensko stajersko učiteljstvo v celjskem „Narodnem domu“ jubilejski koncert. Zanimanje za to prireditev je obče. Naše mnenje je, da n. a. k. n. i. m. o. v. e. s. č. i. s. t. i. d. o. h. o. d. e. k. t. e. g. a. k. o. n. c. e. r. t. a. „Učiteljskemu konvikt“. Tako mu naklonimo brez posebnih lastnih žrtav lep dohodek in, kar je morda še važnejše, z b u d i m o z a n j

med širšim občinstvom zanimanje. Štajerski učitelji ne smemo gojiti provincijalizma, ampak se moramo z vso vnemo zavzeti za skupne koristi v "Zavezi" organizovanega učiteljskega sveta! Torej: ves dohodek za "Učiteljski konvikt!"

Deželnina, ki je ni! Kakor čujemo od zanesljive strani, je gostilničarka znane gostilnice "Pri fajmostru" v Ljubljani, ki je nedavno zamrla, bila namenjena, da oporoči večji znesek tudi "Učiteljskemu konviktu", češ, ker so njeno obit podpirali tudi učitelji, jih ne sme pozabiti v svoji poslednji volji. Toda zgodilo se ni tako. Ni nam znano, kdo je vplival nanjo, da je opustila svoj namen, znano nam je le toliko, da je njen glavni dedič ljubljanski škof, ki je spravi lepe tisočake, a "Učiteljski konvikt", ki je v prvi vrsti namenjen učiteljskim sirotam, je ostal — na suhem. Krščanska ljubezen!

V deželni šolski svet kranjski je odposlal novi deželni odbor kot svoja zastopnika gospoda deželnega odbornika dr. Ivana Susteršiča in dr. Evgena Lampeta. Kakor čujemo, odpošlje v to korporacijo občinski svet ljubljanski kot svojega zastopnika g. dr. Ivana Tavčarja.

Učiteljski svet v Istri na znanje. Na vprašanje poslanca Ventrelle, stavljeno v seji deželnega zbora istrskega minule sobote do deželnega odbora: zakaj niso se potrjeni zakonski načrti glede uravnave učiteljskih plač itd. — je odgovoril predsednik Rizzi, da mu je cesarski namestnik malo poprej priobčil, da se rešeni načrti nabijajo v ministrskem svetu, a da bodo gotovo potrjeni v najkrajšem času, ker ni protinjim nikakega prigovora več.

Priznanje. Nadučitelj Martin Humek in učiteljica Franja Zamljanova v Boh. Bistrici sta dobila za vneto službovanje priznanje od dež. šolskega sveta. Poveljno priznanje je izrekel deželni šolski svet tudi nadučitelju v Brdu, Jakobu Slaparju, in učiteljici Mariji Gantarjevi istotam, dalje nadučitelju v Naklem, Francu Petriču, za vestno službovanje.

Odlikovanje Ivana Hribarja. "Slavjansko blagotvornično društvo" v Soliju je imenovalo ljubljanskega župana Ivana Hribarja za svojega častnega člana.

Pred e. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Kopru se prične prihodnji usposobljenostni izpiti v ponedeljek, dne 4. maja t. l. — Dotične prošnje morajo biti vsaj do konca meseca aprila t. l. v rokah komisije.

Tečaj za učitelje meščanskih šol. Naučno ministrstvo je dovolilo, da se priredi v šolskem letu 1908/9 na ljubljanskem učiteljskem kurzu za učitelje meščanskih šol s temile predmeti: pedagogika (2 uri na teden), nemški jezik (3 ure na teden), slovenski jezik (3 ure na teden), zemljepis (3 ure na teden) in zgodovina (3 ure na teden). Tega kurza, ki se vrši celo šolsko leto 1908/9, se smejo udeleževati slušatelji in slušateljice. Za sprejem je potreben dokaz vsaj z dobrim uspehom prebite zrelostne preizkušnje za učiteljske. Prosilci, ki so usposobljeni za obče ljudske šole, imajo prednost. Z izpričevalom učne usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita opremljene oglese za sprejem je pošiljati potom okrajnega šolskega sveta do konca meseca julija t. l. ravnateljstvu e. kr. učiteljskega v Ljubljani.

Tovariši in tovarišice iz leta 1898. Desetletnica našega trpljenja se bliža. Ali bi se ne mogli sniti? Kje? Kdaj? V ta namen bi bil kak sestanek o Vel. noči v Ljubljani. Kje? — Pozdravljeni!

Legat, Dolenji Logatec. Roditeljski večer. Dne 10. aprila t. l. bo razpravljal na II. mestni osemrazredni ljudski šoli v Ljubljani tovariš Ant. Smerdelj o temi: Posirovelost mladine.

Osebnosti na Kranjskem. Učiteljica Avgusta Matanovičeva na mestni slovenski dekliški osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani je dobila zaradi boleznih dopust in pride na njeno mesto izprašena učiteljska kandidatinja in šolska praktikantinja Erna Rozmanova kot suplentinja. Učiteljica v Šiški Marija Brolihova je imenovana za provizorično učiteljico in voditeljico šole v Telčah pri Krškem. Provizorični učitelj deške šole v Kočevju Josip Rožičky se je prostovoljno odpovedal svoji službi.

Roditeljski sestanek na štirirazrednici v Cerkljah pri Krškem bo 5. aprila ob 3. uri popoldne po sledečem vzporedju: 1. Iv. Malnar: "Slepa materina ljubezen". — 2. Ljudevit Stiasny: "Potovanje do severnega večnega ledu". — 3. skriptičnimi slikami. — Vodstvo vabi vse skenjene tovariše in tovarišice sosednih šol na ta sestanek.

Okrajna učiteljska konferenca za kranjski šol. okraj se vrši dne 8. julija t. l. v Kranju. 1. Ob polu 10. uri maša za cesarja v spomin njegovega 60 letnega vladanja. 2. Slavnostni govor. Govori ravnatelj Iv. Pezdich. 3. Biološka metoda. Referenta določi e. kr. dež. šol. svet. 4. Metodno postopanje pri oblikoslovnem pouku z ozirom na dejanske potrebe. Poroča Fr. Luznar. 5. Običajne točke.

Iz seje e. kr. okraj. šolskega sveta v Kranju z dne 26. marca t. l. Predsednik poroča: Dež. šol. svet je zvišal remuneracijo na ekskurendni šoli v Podblici na 600 K. — Evgenija Padar, učiteljica v Poljanah, je dobila zaradi boleznih in Marija Škaberne, učit.

Smartnem, da se pripravi za meščanski izpit, trimesečni dopust. Prvo nadomestuje suplentinja Marija Pogačnik, drugo pa Ljuboslava Orehek na njene stroške. Janko Lebara, učitelja na Bukovici, je nadomestovala izprašana učiteljska kandidatinja Ivana Mesec. R. Gašperin, učitelj v Škofji Loki, je zbolel. Nadomestuje ga izprašan učit. kandidat Ludvik Jakofčič. Amalija Keceļ, učiteljica v Šenčurju, je imenovana stalno istotam. V Kokro je prišla začasna učiteljica Alojzija Štebi, dozdaj v Mavčičah. Dež. šol. svet ni ugodil prošnji mestne občine Kranj, da bi se ondota dekliška štirirazrednica razširila v petrazrednico, ker ne soglašajo s tem vsi faktorji, ki vzdržujejo šolo. Ministrstvo je zavrnilo rekurs občine Smartno, da bi se ondota trirazrednica ne razširila v štirirazrednico. S šolskim letom 1908/9 se odpre četrti razred. Občini Javorje in Poljane, kakor tudi kraj. šol. svet in šolsko vodstvo v Poljanah prosijo, da bi se, ker je nad 300 šolodolžnih otrok in letos dodelano šolsko poslopje dovolj prostorno, dosedanja dvorazrednica razširila v tekočem letu v trirazrednico in v šolskem letu 1909/10 v štirirazrednico. Prošnje se odstopijo priporočilno dež. šol. svetu. — Stavi se terno predlog za definitivno nameščenje enorazrednice v Kokro. Letošnja okrajna učit. konferenca se vrši dne 8. julija v Kranju. Prva petletnica se pripozna Heleni Debevec in Mariji Simončič, druga Leonori Dev in Tereziji Kovačič, tretja Lovru Perkotu in Antonu Soncu ter četrti Karlu Završniku.

Akad. teh. društvo „Triglav“ v Gradcu javlja svoje preselitve v nove društvene prostore v Leonhardstraš 4/I.

Nelojalnost. Okrajni šolski svet mariborski razglasa v uradnem listu št. 12 odlok z dne 15. sučca 1908, št. 633, ki se glasi: „Povodom velikega šolskega požara v Ameriki, pri katerem je ponesrečilo znatno število šolskih otrok, se šolska vodstva živo opozorijo na določila zadnjega odstavka § 64. šolskega in učnega reda itd.“ — Ali okrajnemu šolskemu svetu ni znano, da se je v Evelandu ponesrečilo tudi osem učnih oseb, ki so, izpolnjevaje svoj poklic, postale žrtve njegove? Loyalno bi bilo omeniti v odloku tudi tega dejstva, da prosto ljudstvo zve o-tih junakih. Pa bi kje ugledu našega stanu preveč koristilo. — Ali se menda ni zdelo vredno zaraditega tega omenjati?

S Štajerskega nam pišejo: Pisalo se je že večkrat o sirovem postopanju nadzornika Dreflaka napram učiteljsvu ter se tudi naglašalo, da človek, ki je nervozen, ni zdrav, tak človek ni v stanu v svoji razburjenosti mirno, dostojno in pravično razsojevati o učitelju in učencih v šoli, a tudi z mirno vestjo se lahko dvomi o njegovi pravičnosti pri kvalifikaciji. Nervoznemu mogotcu je le tisti „vollkommen korrekt“, ki mu je po pasje podvržen, ki ga gleda kot nadčloveka, ki mu denuncira tovariše, ki je sploh po del breznazajnej. — Citati je bilo, da si je en učitelj zapisal trinajst psov, s katerimi je užíval nadzornik otroke pri nadzorovanju. Njegovo oholo, sirovo vedenje pri uradnih konferencah je sploh znano, opisano je bilo najprej iz Ljutomer. Drugod traja konferenca do 12. ure ali do prve popoldne, Dreflak pa muči učiteljsvo od 8. do 5. ure. V drugih okrajih se posvetujejo in razgovarjajo učitelji med sabo in predsednikom, a pri konferencah pod vodstvom Dreflaka tega ni mogotce. On še ne pusti, da bi se opravičil, oziroma razjasnil kateri učitelj kako zadevo, kakor se je zgodilo pri lanskii konferenci učitelju L. Predsednik šolsko-vrtnarskega odbora, ki se je trudil z ogledovanjem vrtov in sestavljanjem poročila o njih stanu, je omenil proti koncu o nekem lepem vrtu, in da se dotični šolski vrtnar ni dobil nikakega priznanja. — Ha, to je bilo preveč. „Genug!“ s tem mu je prestrigel poročilo, to osramočenje je imel za svoj trud. Učiteljsvo ne sme imeti pri konferenci svojega mnenja, ne! Merodajno je samo njegovo mnenje, on hoče biti nezmotljiv! Kako prijetne, duhovite so bile konference, kako ljubko, poučljivo nadzorovanje pri Schreinerju in dr. Bezjaku! Za nadzornikovo oholo, sirovo, brezaktivo vedenje pa mu je še na koncu izrekel neki tovariš zahvalo, in res so se še slišali živio-klici. Torej bič, ki nas tepe se poljubujemo! Molčali smo dlje časa, a sedaj pa več ne! N. L. je pisal, da je Dreflak v nemški družbi govoril tako o učiteljih, da se je vse smejalo. To naj bo pribito! Učitelji nismo nadzornikove ničle! Mirovali ne bomo! Svoječasno bomo še poročali o raznih dogodkih, na pr. da je pri nadzorovanju tepel otroke, psoval, učitelje pred otroci karal itd. Radovedni smo, kaj reče učiteljsvo neke vladice, o kateri se je izrazil: „Die ... Uebungsschule ist für die Katz!“ — Ako bo Dreflak pri letošnji uradni konferenci zopet tako sirov z učiteljsvom, bi svetovali: Vzdignimo se vsi, ter zapustimo dvorano! Tisti, ki bi bili šteto, naj naznanijo svoje mnenje uredništvu „Učit. Tov.“, ki gotovo jamči za tajnost.

Razgled po šolskem svetu.

— **Vseučiliška vprašanja.** Z Dunaja poročajo: V političnih krogih vedo, da so vseučiliška vprašanja že rešena. Vlada je dosegla, da se zahteva slovansko-romanskega bloka združijo v eno resolucijo. V resoluciji se bo pri-

znalo, da imajo vsi kulturni narodi v Avstriji pravico, dobiti vseučilišča, toda ta vseučilišča morajo biti zavodi znanstva, ne smejo pa služiti narodnim težnjam. Resolucijo bo stavil sporazumno z vlado posl. dr. K. r. a. m. a. f. Vseučiliške zahteve se postavijo najbrže že v proračun za leto 1910. — Iz Praga poročajo: Resolucija zaradi ustanovitve češkega vseučilišča na Moravskem bo po stari šabloni obsegala poziv na vlado, naj začne s potrebnimi predpripravi. Resolucija ničesar ne omenja ne kje ne kdaj se naj tako vseučilišče ustanovi. Isto velja tudi glede nemškega vseučilišča na Moravskem. Večina za češko, slovensko, hrvaško, italijansko, malorusko in romunsko vseučiliško resolucijo je že zagotovljena. Nemci bodo glasovali proti slovanskim resolucijam, a podpirali jih bodo skoraj gotovo Italijani in Romuni. Poljaki ne bodo ugovarjali zahtevi glede ustanovitve maloruskega vseučilišča, pač pa nikakor ne pripuste, da bi se utrkviziralo poljsko vseučilišče v Levovu.

— **Za nemško šolo na Tezni na Štajerskem** je namenil „Schulverein“ 10.000 K. Tezna se loči od Pobreža, postane samostojna občina, in da ne pride nemštvo v vasi v nevarnost, se postavi nemška šola. Vas je sedaj še po pretežni večini slovenska.

— **Koroški deželni šol. svet krši državne zakone.** Na Strojni se je postavila nova šola in davkoplačevalci so zahtevali slovenski učni jezik. Državni šolski zakon pravi: „O učnem jeziku odločuje po zaslišanju tistih, ki vzdržujejo šolo v od postave določeni mejah deželna šolska oblast.“ Deželni šol. svet pa ni zaslišal tistih, ki vzdržujejo šolo, ampak je v sporazumu z dež. odborom odločil, da bodi učni jezik „slovenski o-n-e-m-s-k-i“, ter utemeljuje to prav salomonsko s tem, da „se poslužujejo vse šole okolo Strojne „slovensko-nemškega“ učnega jezika“. Ali so učeni ti nemški gospodje v Celovcu! In tako mogočni so, da so jim državne postavbe — ničla!

— **Obrtno in trgovsko šolstvo.** Za obrtno šolstvo je v proračunu 11.442.144 K, in sicer za državne obrtne zavode 16.855.784 K, za obrtne muzeje 260.600 K, za nadzorstvo obrtnih šol 217.000 K, podpore za obrtne šole, tečajne in nadaljevalne šole 1.434.214 K, za potovalne učitelje 60.000 K, za učila 270.326 K, ustanove 235.000 K, upravni stroški 279.000 K itd. — Za trgovsko šolstvo je v proračunu 1.159.900 K.

— **Obrtno šolstvo.** V proračunskem odseku je v seji dne 21. pret. m. odgovorjal naučni minister dr. Marchet na razne želje in zahteve. Izjavil je, da se vrše glede prispevka za zgradbo poslopja za obrtno šolo v Ljubljani pogajanja s finančnim ministrstvom in je pričakovati ugodnega uspeha. Glede ustanovitve umetno-obrtne, oziroma stavbno-obrtne šole na Spod. Štajerskem tudi s slovenskim učnim jezikom ne more ministrstvo ničesar ukreniti, dokler ne pride s tozadevno prošnjo kaka večja občina na Spod. Štajerskem, ki ponudi obenem potrebne prostore in druge stvarne potrebe. Ko se to zgodi, vzame ministrstvo stvar brž v pretres.

— **Prof. Klaič reaktiviran.** Upokojeni vseučilišni profesor Vjekoslav Klaič je reaktiviran kakor redni profesor za splošno zgodovino na filozofski fakulteti v Zagrebu.

— **Tretje vseučilišče na Ogrskem.** Mesto Debrecin je v svoji mestni seji glasovalo za 6 milijonov kron za gradnjo tretjega vseučilišča na Ogrskem, ki bi se imelo ustanoviti v Debrecinu. Protestantska cerkvena občina je k temu dodala še 3 milijone kron, dočim je v knjigah in drugih zbirkah določila za vseučilišče 1 mil. kron. Potemtakem je za zgradbo določenih 10 mil. kron. Vseučilišče bo imelo tudi protestantsko bogoslovno fakulteto. Sedaj sta na Ogrskem samo dve vseučilišči, v Budimpešti in v Kološvaru.

— **Profesorje za časnkarstvo** namestavajo nastavitvi na pruskih vseučiliščih.

— **Šolske razmere v Ameriki.** V ameriških Združenih državah je pol milijona učiteljev in učiteljic. Samih učiteljev je okoli 400.000. Učencev v narodnih šolah je okoli 16 milijonov. Stroški za vzdrževanje narodnih šol znašajo 1300 milijonov. V samem Novem Jorku je 629 narodnih šol, vendar je za gradnjo 75 novih šolskih zgradb odrejeno okoli 130 mil. kron. Za učiteljske plače se izdaje na leto okoli 85 mil. kron. Nadzorovanje šol vodi na stotine šolskih nadzornikov.

— **Učiteljice na Pruskem.** Na Pruskem je približno 22.000 katoliških ljudskih učiteljev in 7170 katoliških učiteljic. Protestantskih učiteljev je okoli 52.000, protestantskih učiteljic pa le 6527, torej osminka. Na 4—5 katoliških učiteljev prihaja na kmetih po ena učiteljica, a šole na 30 protestantskih po ena ženska učna oseba. Leta 1879 je bilo na Pruskem 3153 katoliških in 1876 protestantskih učiteljic. Od tedaj do danes je število protestantskih učiteljic za triinpolkrat naraslo, število katoliških pa le dvakrat. Učiteljice obeh veroizpovedanj tvorijo dandanes 18% števila učiteljev; o predzadnjem štetju so tvorile le 15%.

— **Priznanje izpitolv na zagrebškem vseučilišču.** Pred par dnevi je bila pri naučnem ministru dr. Marchetu daljša konferenca, kjer sta bila tudi hrvaška državna poslancata vitez Vukovič in dr. Ivčević. Na konferenci se je razpravljalo vprašanje priznanja izpitolv, položenih na zagrebškem vseučilišču.

Kakor se čuje, je bil uspeh konference povoljen.

— **Profesor Schnitzer izobčen.** Iz Monakovega javljajo, da je cerkvena oblast dr. Schnitzerja, profesorja na tamošnjem vseučilišču, izobčila iz katoliške cerkve. Prof. Schnitzer je medtem dobil poziv za novojško vseučilišče Columbia ter se temu pozivu brzkone tudi odzove.

— **Dar nemškemu „Schulvereinu“.** „Deutsche Rat. Koresp.“ poroča: Slezijski veleposelnik Rohman je daroval nemškemu „Schulvereinu“ 300.000 kron pod pogojem, da se ta denar porabi v vztočni Sleziiji.

— **Romuni za svoje šole.** Romunski narodni list „Gazetta Transilvanica“ pozivlja romunsko prebivalstvo Ogrske, naj nabira denarne prispevke, da bo možno ohraniti in rešiti romunske in konfesionalne šole.

— **Židovski štjaki v Rusiji.** Iz Petrograda poročajo: Židovskim dijakom na visokih šolah, ki so uživali neomejeno pravico bivanja, je sedaj prepovedano stanovati v Petrogradu, Carskem Selu in po nekaterih drugih mestih.

Z gospodarskega polja.

— **Češka jubilejska razstava.** V Pragi se odpre 1. maja t. l. velika češka jubilejska razstava. Odprta bo do konca oktobra t. l.

— **Monopol na vžigalice** hoče uvesti ogrska vlada. Vžigalice bi se potem prodražile.

— **Zvišanje davka na žganje.** V enketi o zvišanju tega davka je napovedal finančni minister zvišanje na 50 h pri litru; obstoječe bonifikacije se zmanjšajo.

— **Glavni živeži vseh narodov** je žito. Le dve deželi v Evropi, Rusija in Avstrija, pridelata več žita, nego ga porabi domače prebivalstvo. V vseh drugih deželah se pridelata manj žita, nego se ga potrebuje, zato morajo te dežele žito uvažati. Francija pridelata le toliko žita, da ga je dovolj za 333 dni v letu. Nemčija za 311 dni, Italija le 289 dni, španka za 280 dni in Angleška celo za 187 dni. Za velike vojne bi na Angleškem trpeli lakoto, ako bi se posrečilo zapreti otok, kakor je to nekdaj nameraval Napoleon I. s kontinentalnim zaprtjem.

— **Alkohol v Avstriji.** Če računamo 1 l žganja (33%) po 1 K, 1 l vina po 40 vin., in 1 l piva po 30 vin., se popije v Avstriji na leto za 412 milijonov kron žganja, za 300 milijonov kron vina in za 345 milijonov kron piva. Skupaj torej za 1057 mil. kron opojnih pijač, to je 21krat toliko kot se izda za izobrazbo.

— **Tobak v Avstriji.** Leta 1906 se je v Avstriji popuščilo 37.520.785 kg tobaka v vrednosti 242.141.808 kron. Od l. 1905 je narasla potreba za 11.408.336 K.

— **Deželna zveza za čebelorejo na Koroškem** je imela 20. pret. m. v Celovcu v prostorih hotela Grömmner svoj občni zbor. Iz blagajnikovega poročila posnamemo, da je imela zveza v pretečenem letu 1943 K 99 vin. dohodkov, izdatkov pa 1319 K 68 vin. Namesto potovalnega učitelja Jožefa Krebsa je imenovan nadučitelj Anton Martinjak v Medgorju, ki se mu je odkazal slovenski del Koroške. Gospod Martinjak je večš slovenščine v besedi in pismu.

— **Prva avstrijska hranilnica na Dunaju** je sklenila, da daruje ob cesarjevem jubileju 1 milijon kron v dobrodelne namene.

— **Češka hranilnica v Pragi** je sklenila v svrhu izboljšanja stanovanjskih razmer v Pragi in drugod ustanoviti društva za ljudska stanovanja in daruje v to svrhu 1 milijon in 200.000 kron.

— **Konsum alkohola na Angleškem.** Po statističnih podatkih je bilo leta 1907 v Angleški potrošeno za alkohol 167.016.200 šter. lir. Angleška ima 44.100.231 prebivalcev, potemtakem znaša letni strošek za alkohol enega prebivalca Angleške 3-15 šter. lir, oziroma vsak prebivalec popije na leto 10 litrov čistega alkohola.

Raznoterosti.

× **Slep časnikar umrl.** V Milanu je umrl Avgust Barattani, svoj čas glavni urednik lista „Corriere della Sera“ in do smrti sotrudnik lista „Guerrin Meschino“, kjer je priobčeval svoje satire. Barattani je bil več let popolnoma slep.

× **V ječo obsojeni** ne bodo smeli v bodoče prebiti svoje kazni pri okrožnih ali okrajnih sodiščih. Tako določa najnovejša odredba pravosodnega ministra.

× **Proračun Črne gore** za leto 1908. izkazuje 2.788.899 K dohodkov in rayno toliko izdatkov.

× **Koliko je še nepoznanega sveta?** Geografski kongres v Londonu je konstatoval, da je še mnogo nepreiskanelega sveta, tako je v Afriki še 10 in pol mil. kilometrov neodkritih krajev, v Avstraliji 3.620.000 km, v Severni Ameriki 2.410.000 km, v Aziji še 490.000 kilometrov.

× **Kako bife žepna ura, a kako sree.** Navadno udari žepna ura v eni uri 17.160 krat. Na dan torej 411.848, na leto 150.321.600, a v sto letih 15.032.160.000 krat.